

A 200 éves Akadémiai Könyvtár és olvasói

The 200-Year-Old Library of the Hungarian Academy of Sciences and Its Readers

Haffner Rita

ny. főkönyvtáros, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, Budapest
haffner.rita@freemail.hu

Absztrakt

A cikk három időszakra tagolva mutatja be az 1826-ban alapított Akadémiai Könyvtár működésének és szolgáltatásainak történetét. Az alapítástól a második világháború végéig néhány nagy tudású könyvtáros áldozatos munkával hozta létre és rendszerezte az egyre gazdagabb gyűjteményt, amit akkor még csak néhány száz olvasó használt. A 20. század közepétől a könyvtár az átszervezett MTA egyik fontos háttérintézménye, soknyelvű és korszerű könyv- és folyóirat-állományával a bölcsészettudományi kutatás és felsőoktatás szakirodalmi bázisa lett. 1988 óta új épületben működik. Bár az ezredforduló óta a nyomtatott dokumentumok terén a könyvtár gyűjtőköre szűkül, az online szolgáltatásokkal, az itt elérhető tudományos adatbázisokkal és jelentős digitalizációs tevékenységével továbbra is fontos támogatója a hazai bölcsészettudományi kutatásoknak.

Abstract

The article presents the history of the operation and services of the Library of the Hungarian Academy of Sciences, founded in 1826, divided into three periods. From its inception until the end of World War II, a few highly skilled librarians worked tirelessly to create and organize the ever-growing rich collection, which was used by only a few hundred readers at that time. From the mid-20th century onward, the library became an important background institution of the reorganized Hungarian Academy of Sciences, and with its multilingual and state-of-the-art collection of books and periodicals, the library became a specialized reference base for research in the humanities and higher education. Since 1988, it has operated in a new building. Although its collection of printed documents has shrunk since the turn of the millennium, the library continues to support domestic humanities research through its online services, the scientific databases available here, and its significant digitization activities.

Kulcsszavak: könyvtártörténet, könyvtárhasználati szokások, könyvtári szolgáltatások, MTA Könyvtár és Információs Központ

Keywords: library history, library usage habits, library services, Library and Information Centre of the Hungarian Academy of Sciences

A mesterséges intelligencia, az 5G, a Covid és az RFID (Radio Frequency Identification) világából visszatekintve bizony nem könnyű magunk elé képzel-nünk 1826 Magyarországot, tudósait, művelt és művelődni vágyó polgárait s köztük Teleki József grófot, aki az év március 17-én ajánlotta fel családjá mintegy 30 000 kötetes könyvtárát a Tudós Társaságnak és „a haza összes polgárainak használa-tára” (Ferenczi 1926, 7). Még bajosabb könyvtárosként egy rövid írásban számot adni arról, hogyan változott e 200 év alatt a tájékozódás, a szakmai ismeretek és valódi tudás (nem pusztán információ) megszerzésének igénye és módja, s hogyan tudta ezt biztosítani a hozzá fordulók számára a ma már 1,8 milliónál több nyomtatott vagy kéziratos és számtalan digitalizált, illetve elektronikus dokumentummal rendelkező Akadémiai Könyvtár. Intézményünk történetének számos részletét írták meg avatott munkatársai, és értékes összefoglalóját adja Murányi Lajos e folyóiratban a 175. évfor-duló alkalmából megjelent cikke (Murányi 2001). Így csupán néhány meghatározó és jellemző pontot idéznék fel a történetből, főként a könyvtár nyújtotta szolgáltatásokra és mindenkorai lehetséges vagy tényleges olvasóira, használóira helyezve a hangsúlyt.

Az első 120 év

A reformkori Pesten két könyvtár is működött már az 1820-as években, a Nemzeti Múzeumé (a mai Országos Széchényi Könyvtár) és az Egyetemi Könyvtár. Azonban az újonnan alapított Tudós Társaságnak akkori célkitűzései – a magyar irodalmi és szaknyelv ápolása, kiművelése – megvalósításához saját, más jellegű könyvtárra volt szüksége, s Teleki gróf ennek tudatában tette meg felajánlását. A Társaság igen szerény anyagi körülmények között kezdte meg működését, első „szállása” 1831-től a Duna-parton, a mai Gresham-palota helyén állt Deron-ház bérelt helyiségeiben volt, ahol a Teleki-könyvtárnak még nem jutott hely. Az adományozó azonban ala-pítványával biztosította, hogy a Társaság vásárolhasson a munkájához nélkülözhe-tetlen modern kiadványokat, és lehetővé tette, hogy tagjai minden hó 1-jén és 15-én reggel 9-től déli 1 óráig a Szervita téri Teleki-házban használhassák a gyűjteményt. Az újonnan kapott vagy vásárolt könyveket, folyóiratokat már a Deron-házban, majd 1833-tól a Trattner-Károlyi-házban helyezték el, s már a *Magyar Akadémiai Értesítő* első számában (1840) is felsorolták, milyen kiadványok érkeztek a könyvtárba. Ülésnapokon közszemlére tették a frissen beérkezett folyóiratszámokat, és a tagok a kiválasztott füzeteket egy e célra kitett naplóba írták be. Másnap a hivatalosolga a lakásukra vitte a kért füzeteket. A következő ülésnap reggelén visszahozta a számo-kat, hogy délután ismét közszemlére tehessék (Csanak 1959, 15). Ez volt talán az új intézmény első szolgáltatása.

1844. december 23-án az Urak utcájában (ma: Petőfi Sándor utca) álló Trattner-Károlyi-házban már a nagyközönség számára is megnyílt a gyűjtemény, „haszon-vételi”, azaz használati szabályokkal, 1848-ban pedig Toldy Ferenc, az Akadémia titoknokja és a könyvtár gondozója *Utasítás A' M. Akadémiai Könyvtár' tisztviselői számára* című munkájában (Toldy 1848) minden részletre kiterjedő instrukciókkal

látta el majdani kollégáit. A 43–49. §§ szól a használatról, e kezdő mondatokkal: „A’ könyvtárt, tagok ’s más a’ kis gyűléstől erre engedélylyel felruházott tudósok, helyben vagy otthon használhatják. A’ könyvtárnokok’ szoros kötelessége minden erre feljogosított olvasót megelőző szívességgel fogadni, nekik a’ kellő felvilágosításokat teljes készséggel megadni, a’ kívántakat halogatás nélkül kézhez szolgáltatni” (Toldy 1848, 21–23).

1865-re felépült az MTA palotája, s ott végre méltó otthonra talált a könyvtár is. Az épület földszinti, a Dunára és a mai Széchenyi térre néző szárnyában már két olvasóterem volt: egy a széles olvasóközönségnek és egy kisebb az MTA tagjainak és a könyvtárnokoknak (1945 után ez lett a folyóirat-olvasó, napjainkban büfé), külön helyiséget kapott a kéziratár. Hunfalvy Pál, az első hivatalosan kinevezett főkönyvtárnok 1870-ben részletes jelentést nyújtott be az előző évi könyvtárrendezési munkálatokról (azaz a katalogizált művekről), az új szerzeményekről és a látogatók számáról: 1869-ben összesen 6838 látogatási alkalmat regisztráltak¹ (Hunfalvy–Budeniz 1870, 34). 1875-ben új szabályzatban rögzítették a használat módját és a használók körét: ekkor már a főgimnáziumok és a reáltanodák 7. és 8. osztályos tanulói is látogathatták a könyvtárat igazgatójuk ajánlásával. A köz-olvasóterem köznapokon délután 3-tól 7 óráig tartott nyitva, a tagok, egyetemi tanárok és külföldi vendégek számára délelőtt 11-től 1 óráig is. Könyveket e célra nyomtatott kérőlapokon lehetett kérni a könyvtárnoktól, de rendszerint egyszerre csak egyet. Akadémiai tagok „nyomatott térítvény aláírása mellett” kölcsönözhetek könyveket egy hónapra, vidéki tagoknak postán küldték el. A szabályzat kimondta: ha a könyvet nem juttatják időben vissza, „a könyvtár tisztviselősege tartozik a könyvtár egyik szolgáját a kölcsönvett könyvekért küldeni, kinek a kölcsönvevő minden térítvény után 20 krt tartozik fizetni” („Könyvtári szabályok” 1875, 146).

A kiegyezés utáni években a tudományos élet új lendületet kapott, bővültek a nemzetközi kapcsolatok. Az Akadémia új kiadványai jó alapot jelentettek a külföldi társintézményekkel folytatott csere bővítéséhez, amit még Teleki és Széchenyi indított útjára, s amiből hazánk legjelentősebb academica-gyűjteménye jött létre. 1869-től már az adományok és köteles példányok mellett a rendszeres költségkeretnek köszönhetően vásárlásra is több pénz jutott: az éves gyarapodás 1880-ban 2219, 1890-ben 2588, 1900-ban 10 289, 1910-ben 12 662 könyvtári egység volt. A könyvtár látogatottsága egyre gazdagodó gyűjteménye dacára a századfordulótól csökkenni kezdett, egyrészt a széles nyilvánosság számára még mindig igen rövid nyitvatartási idő, másrészt az ekkoriban megnyíló új szakkönyvtárak vonzereje miatt. Míg az 1880–90-es években az olvasótermi használati alkalmak száma jobbra 8000 fölött volt, az 1910-es évek elejére a felére csökkent, majd az 1920-as évek közepéig tovább apadt.

¹ A továbbiakban minden statisztikai adat forrásai, ha külön nem jelezzük, a könyvtár éves jelentései, melyek 1943-ig az *Akadémiai Értesítő*ben jelentek meg, majd 1950-től önálló kiadványként („Böngészés, Sorozat”).

A két világháború közötti időszak az ismert politikai, gazdasági körülmények miatt komoly megpróbáltatást jelentett az Akadémiának: vagyona jórészt odaveszett, olyannyira, hogy négy éven át, egészen 1924-ig még a könyvtára fűtésére sem jutott pénz. Az 1934-es évről szóló könyvtári jelentésben ez áll: „Az elmúlt évben a könyvtár, figyelembe véve az általános gazdasági helyzetet, rendszeresítette az egy alkalomra szóló 10 filléres olvasójegyeket. Már a bevezetés első hónapjaiban (áprilistól kezdve) 110 látogató olvasott ilyen jeggyel” (Szinyei 1935, 310).

Pedig ekkoriban indult meg a könyvtárak közötti szervezettebb együttműködés: az 1923-tól 1945-ig működő Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ égisze alatt a Központi Címjegyzék, azaz a külföldi könyvek és folyóiratok hazai könyvtári lelőhelyeinek nyilvántartása, a nemzetközi kiadványcsere központi koordinációja és a külföldi könyvtárközi kölcsönzés (V. M. 1980, 235–237). Ezek révén gyorsabbá és pontosabbá vált a kutatók tájékoztatása és kiszolgálása, habár mindez még jó ideig a hagyományos eszközökkel és csatornákon zajlott. A kölcsönzést az 1940-es évek végéig átlagosan évente mintegy 150 fő vette igénybe, hiszen szinte kizárólag az MTA tagjainak volt erre joguk; a kölcsönzött művek száma ennek három-négyszerese. Az olvasótermi dokumentumhasználat is mindig igen intenzív volt, a látogatási alkalmak számának öt-hatszorosa.

Új szerepkörben az Akadémia és könyvtára – a szocializmus éve

A második világháború után a romokban heverő Budapest szívében az Akadémia palotáját és benne a könyvtárat is csak több év alatt sikerült működőképpé tenni. A szinte tetszhalott intézmény életének újraindításáról érzékletes képet ad Keresztury Dezső főkönyvtárnok jelentése 1950-ből (Keresztury 1950). A felújított olvasóterem 1949. november 7-én nyílt meg 32 férőhellyel, mellette a 8 férőhelyes folyóirat-olvasóval. Az olvasóterem ekkor már hétköznapiakon 9-től este 8 óráig tartott nyitva, szombatonként 9-től 5-ig. Hamarosan létrejött a Keleti Gyűjtemény saját olvasóteremmel (1951), a „Mikrokönyvtár”, azaz a Mikrofilmtár (1952), a Bibliográfiai Osztály (1953), majd a Gyorsmásoló Szolgálat (1968).

A szocialista Magyarország tudományos életében az MTA szerepköre jelentősen bővült: viszonylag zárt intézményből a tudomány- és kutatásszervezés központjává vált, az égisze alatt új kutatóintézetek jöttek létre, feladata lett a tudományos minősítés; mindehhez pedig a könyvtárnak kellett megszerveznie a hatékony információellátást. A nyomtatott kiadványok robbanásszerű növekedésének időszakában az 1970-es évekig a kutatók idehaza szinte kizárólag könyvek és folyóiratok révén tájékozódhattak a világban elért tudományos eredményekről. Ezt segítették a könyvtár bibliográfiai, illetve referáló kiadványai: az 1961 óta – változó címmel – megjelenő *Tudományszervezési tájékoztató*, az akadémiai székfoglalók, tagajánlások bibliográfiája, az MTA-tagok publikációinak gyűjtése (ma ez a Magyar Tudományos Művek Tárában érhető el), a könyvtár új külföldi gyarapodásainak és kurrens külföldi periodikumainak jegyzéke s főképp a hagyatéki gyűjteményeket leíró katalógusok.

A könyvtár kettős feladatot látott el, méghozzá eredményesen: egyrészt az országos gyűjtőkori felosztásnak megfelelően a bölcsészettudomány területén (főként irodalomtudomány, nyelvészet, klasszika-filológia, orientalisztika) a teljességre törekedve gyarapította állományát, másrészt az akadémiai intézetek könyvtárait hálózatba összefogva segítette működésüket, és gyűjtötte a határterületek szakirodalmát. A széles látókörű és kiterjedt beszerzés illusztrálására csak két adat: 1961-ben 98 ország 2055 intézményével volt cserekapcsolat, és az ebben az évben állományba vett 13 569 kötet 50%-a, a 6769 új folyóiratfüzet 57%-a tőkés országból érkezett. Az 1970-es évektől kezdődő infláció és az időről időre előforduló megszorítások dacára a gyarapítás az 1990-es évek közepéig magas színvonalú és nagyjából egyenletes volt.

Az 1950-es évek első felében, „a dolgozó tömegek irodalmi olvasmánnyal való ellátása” érdekében néhány évig az Akadémiai Könyvtárban is volt „közművelődési kölcsönzés”; e rövid intermezzo után ismét a kutatóintézeti és egyetemi szféra jelentette a fő célközönséget. A sokoldalú gyűjtemény nemcsak a bölcsész kutatókat, egyetemi oktatókat vonzotta, sok matematikus, fizikus is rendszeres látogatónk volt, főként a természettudományi folyóiratok gazdag választéka miatt. Az MTA kutatói, ösztöndíjasai és az akadémiai tudományos fokozattal rendelkezők kölcsönözhettek, az olvasótermet pedig más, felsőfokú végzettséggel rendelkezők, továbbá a bölcsészkarok 4. és 5. évfolyamos hallgatói látogathatták. A kölcsönzési fegyelem hagyományosan igen laza volt: késedelmi díj nem lévén, számos olvasó éveken keresztül 40–50 könyvet is magánál tartott, s ezeket gyakran nem sikerült visszaszereznie a könyvtárnak. Emiatt 1973-ban változott a szabályzat: a kölcsönzőnek egy év elteltével be kellett hoznia és bemutatnia a könyveket, csak ezután vehetett ki újabbakat.² Az 1970-es években még volt folyóirat-kölcsönzés is, emellett a fontosabb külföldi periodikumok tartalomjegyzékét fénymásolatban küldték el a hazai könyvtáraknak, így választhatta ki az olvasó az őt érdeklő cikkeket.

1977-ben az olvasószolgálat egy új, „szelektív szétsugárzó szolgálat” típusú szolgáltatást vezetett be, a figyelőkarton-szolgálatot:³ a kutatók évi 4-5 alkalommal katalóguscédulák formájában megkapták az őket érdeklő témákban beérkezett új külföldi könyvek adatait, ami sikeresen működött egészen az online katalógus megjelenéséig. 1978-ban pedig elindult a hazánkban úttörő Informatikai és Tudományelemzési Program, ez az USA-beli Institute for Scientific Information számítógépes adatbázisán alapult. A Science Citation Index és az ehhez kapcsolódó, kezdetben főként természettudományi heti gépi folyóirattartalomjegyzék-, téma- és idézettségfigyelést 1980-ban már közel 900 fő vette igénybe.

A könyvtár használata iránti igény és a forgalom folyamatosan nőtt, csak az olvasótermi férőhelyek jelentettek ebben korlátot: 1962-ben 1083 beiratkozót regisztráltak, a hetvenes évektől számuk többnyire a 2000-et is meghaladta, nem számítva

² Késedelmi díjat azóta sem vezettünk be, és a szabály ma is érvényben van, olvasóink megértik és be is tartják ezt.

³ A furcsa elnevezés az angol *selective dissemination of information (SDI)* terminus fordítása.

a különgyűjtemények használóit és a napijegyeseket. A központi olvasóteremben 1962-ben 10 104 látogatási alkalom volt, 1976-ban 14 633, majd még több; a kölcsönzési alkalmak száma 1962-ben 9977, 1976-ban 13 329 volt. Már a hatvanas években nyilvánvaló volt, hogy a könyvtár kinőtte a palotában rendelkezésre álló területet, de számos meg nem valósult terv után csak 1988 novemberében nyithatta meg kapuját új otthonában, az Arany János utcai épületben, ahol ma is működik.

Négy évtized a folyamatos változás jegyében

Az 1990-es évek a drasztikus változás időszaka volt az ország, az Akadémia, a felsőoktatási szféra és a könyvtárak életében is. Megnyíltak a határok, szabadabbá vált a tudományos információcsere, bővültek a kutatási lehetőségek; 1994-ben új akadémiai törvény született; új egyetemek indultak, és jelentősen nőtt a hallgatók létszáma; az 1997-es CXL. számú kulturális törvény újrafogalmazta a könyvtárak feladatait, az MTA Könyvtára kiemelten szerepel a törvényben mint a tíz országos feladatkörű tudományos szakkönyvtár egyike. Mindehhez járult az információs technikák mind gyorsabb fejlődése és a könyvtárak folyamatos küzdelme, hogy minőségi és megbízható szolgáltatást nyújtsanak az internet, a Google, majd a közösségi média segítségével vagy éppen ellenében.

Az Arany János utcai épület 1. emeletén az új központi olvasóteremben 120 férőhely és 4 kutatófülke várta az olvasókat, külön szekrényekkel a félretett könyvek számára; jelentősen nőtt a belső raktárak területe, javultak a dolgozók munkakörülményei (a különgyűjtemények az MTA palotájában maradtak). A bölcsész- és természettudományi karok hallgatói már az első évfolyamtól beiratkozhattak, és az ott oktatók, majd 2000-től a PhD-fokozattal rendelkezők is kölcsönzési jogot kaptak. Szinte a nyitás napjától folyamatosan nőtt a könyvtár forgalma, egészen az ezredfordulóig. A beiratkozott olvasók száma 1990-ben 3944, 1995-ben 6596, 1999-ben 7002 – nem számítva az évi 3000–4000 napijegyes látogatót; 2009-ben viszont már csak 4600, 2019-ben (Covid előtti „békeév”) 2607 fő iratkozott be, az alkalmi jegyek száma évi 200–300-ra csökkent. A központi olvasótermet használók körében az egyetemi hallgatók aránya 1991-ben 57%, 1995-ben 78%, 1999-ben 65%, de 2009-ben már csak 26%, és 2019-ben mindössze 20% volt. Minek tudható be ez a látványos és nagyarányú változás?

A növekedés okai főként a hallgatói létszám hirtelen emelkedése, az új egyetemenél kezdetben a szükséges szakirodalom hiánya, nálunk pedig a szűkebb körű kölcsönzésnek köszönhetően a gazdag anyag könnyen hozzáférhető volta és a megújult, vonzó olvasói terek. Kutató-oktató olvasóink továbbra is rendszeres látogatóink voltak, bár a gyűjtőkör szűkülésével a reál tudományok művelői elmaradtak. A hallgatók hiányos könyvtári ismeretei új feladatot adtak az olvasószolgálati munkában: csoportos használóképzéseket szerveztünk, gyakran az oktatók kérésére. Ennek dacára az egyetemisták körében egy-két évtizede érzékelhető a mind felszínesebb

könyvtárhasználat: könyvek olvasása helyett pár oldal fénymásolása, lefényképezése, *urambocsá!* pecsétes igazolás beszerzése arról, hogy a hallgató eljött a könyvtárig.

A forgalom csökkenésének egyik oka az infláció, amit a könyvtár költségvetése sem a gyarapítás, sem az informatikai eszközök és szolgáltatások korszerűsítése terén nem tudott követni. Egyre kevesebb pénz jutott külföldi kiadványok vásárlására, és a nemzetközi cserekapcsolatok is mind jobban igazodtak a kereskedelmi árakhoz; ehhez járult még a könyvtár kötelespéldány-jogának megszűnése 1998-tól. Mindez azonban inkább csak az ezredforduló után mutatkozott meg a forgalomban. Ami az eszközparkot illeti, 1994-ben még csak három terminál állt az olvasók rendelkezésére az online katalógus használatához és még egy a CD-ROM-adatbázisokhoz. Bővítésre sokáig csak alkalmilag néhány gép erejéig volt mód, végül 2009-ben sikerült 18 új számítógépet üzembe helyezni, és 2008 óta működik wifi is.

Az ezredforduló táján indult meg néhány nagy online adatbázis (EBSCO, LION [Literature Online]) előfizetése, először más könyvtárakkal társulva, majd az Elektronikus Információs szolgáltatás Nemzeti Program (EISZ) révén központi forrástámogatással. Viszont ezek épületen kívüli elérése nálunk az egyetemekhez képest csak nagy késéssel, 2022-ben vált lehetségessé, ami évekig erősen korlátozta a használatukat. Az internet megjelenésével döntő fontosságú lett, hogy mi látszik a világhálón, és hogyan. Könyvtárunk katalógusa 1995 óta online is elérhető, azonban sokáig csak az 1980 *után* beszerzett állományt tartalmazta; egy 2010-es TÁMOP-pályázat, majd több MTA belső pályázat révén és a Covid alatti kényszerű távmunkák eredményeként a katalógus már teljes: a könyvek és folyóiratok mellett a kéziratok is kereshetők.

Kutatóink szakirodalmi igényeit egyetlen könyvtár sem tudja maradéktalanul kiszolgálni, ezért ezt a 20. század elejétől mindig is segítette a könyvtárközi kölcsönzés. 1998 óta könyvtárunk mint szolgáltató és kölcsönző is tagja az Országos Dokumentumellátási Rendszernek. Hagyományosan a más könyvtáraknak kölcsönzött vagy digitalizálva küldött dokumentumok száma többszöröse volt az olvasóink számára érkezetteknek, de az utóbbi évtizedben ezek aránya közel egyenlő.

Látni kell, hogy fogyasztásközpontú világunkban a bölcsészettudományok presztízse és népszerűsége csekély, kevés az elhivatott pályakezdő. Emellett intézményünk nem rendelkezik olyan „természetes” célközönséggel, mint a felsőoktatási vagy kutatóintézeti könyvtárak. Ez csak néhány a számos belső és külső ok közül, ami a személyes könyvtárhasználat csökkenéséhez vezetett: 1990-ben 29 196, 1995-ben 64 625, 1999-ben 65 507 alkalmat, de 2009-ben már csak 55 667-et, 2019-ben 35 747-et regisztráltunk; a kölcsönzött könyvek és folyóiratok száma 1990-ben 13 275, 1995-ben 24 599, 1999-ben 19 340 volt, majd 2009-ben 16 901 és 2019-ben mindössze 8582 volt.

Természetesen a forgalom ma már nem ítéltető meg pusztán a személyes használat alapján, hiszen számos szolgáltatás az online katalóguson keresztül működik, amiben 2016-tól már az elektronikus tartalmak is kereshetők és egy kattintással elérhetőek. Az Akadémia támogatásával nagyszabású digitalizálási program zajlott az utóbbi évtizedben. 2008 óta épülő repozitóriumunkba (REAL) bekerült, és immár szabadon letölthető az MTA, illetve az Akadémiai Kiadó gondozásában 1996-ig

megjelent valamennyi könyv és 2001-ig publikált folyóirat. Különgyűjteményeink kincseiből számos unikális darab, kézirat, tudóslevelezés lapozgatható a világhálón; olvasóinkat blogként működő hírlevélben is tájékoztatjuk az újdonságokról; jelen vagyunk a Facebookon és 2019 óta az Instagramon is.

Munkatársaimmal 2013-ban közös cikkben mutattuk be (Haffner–Kapus–Tömöry 2013, 154–160), milyen új irányokba indult el az olvasószolgálati munka az újabb és újabb használói elvárások teljesítésére. Azóta is sok változás történt: modernizáltuk szabadpolcos gyűjteményünket, 2023-ban adatbázisaink eléréséhez virtuális olvasójegyet vezettünk be, tavaly óta pedig új, felhőalapú integrált könyvtári rendszerben zajlanak a főbb munkafolyamatok. Megváltunk a 70 éven át koptatott cédulakatalógustól, s a helyén klasszika-filológiai szakolvasótermet rendeztünk be. Szívből remélem, hogy mindaz az elődeink áldozatos munkájával létrejött szellemi kincs, amit e könyvtár jelent, a jövőben is megtalálja olvasóit, s ahogy Toldy Ferenc mondta 1844-es megnyitóbeszédében, „a’ szakismerő lelki örömmel fog e’ polczok előtt mulatni” (Toldy 1848, 90).

Irodalomjegyzék

- „Böngészés, Sorozat”. *REAL-EOD* (letöltés 2026. márc. 10.). https://real-eod.mtak.hu/view/series/Magyar_Tudom=Elnyos_Akad=E9mia_K=F6nyvt=E1ra_=E9vi_jelent=E9sei.html.
- Csanak Dóra (1959). *Az Akadémiai Könyvtár története a szabadságharcig: 1826–1849*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Ferenczi Zoltán (1926). „Nyilatkoztatása Gróf Teleki Józsefnek, a fel állítandó Magyar Nemzeti Tudományos Intézet számára ajánlott Könyv-Tára eránt. 1826. Martius 17-ik napján”. *Akadémiai Értesítő* 37/1, 7–10. https://real-j.mtak.hu/110/1/AkademiaiErtesito_1926.pdf.
- Haffner Rita – Kapus Erika – Tömöry Pál (2013). „Szolgáltatásaink új irányai”. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás* 60/4, 154–160.
- Hunfalvy Pál – Budenz József (1870). „Jelentés a Magyar Akadémiai Könyvtárról”. *A Magyar Tudományos Akadémia értesítője* 33–45.
- Keresztury Dezső (1950). „Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának 1948. október 1-től 1950. március 1-ig végzett munkájáról”. Kézirat, MTA KIK Kézirattár, raktári jelzet: Ms 10295/II. <http://real-ms.mtak.hu/id/eprint/16060>.
- „Könyvtári szabályok” (1875). *Akadémiai Értesítő* 9/8, 145–147. https://real-j.mtak.hu/54/1/AkademiaiErtesito_1875.pdf.
- Murányi Lajos (2001). „175 év a tudósok és a tudomány szolgálatában”. *Magyar Tudomány* 6, 670–680.
- Schedel [Toldy] Ferencz (1846). „Az Académiai Könyvtár’ rövid története ‘s mibenléte”. In: *A Magyar Tudós Társaság évkönyvei* 7. Budán: a Magyar Királyi Egyetem betűivel, 86–91.
- Szinnyei József (1935). „Jelentés a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának 1934. évi állapotáról”. *A Magyar Tudományos Akadémia értesítője* 310–321.
- Toldy Ferenc (1848). *Utasítás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára tisztviselői számára*. Budán, A’ Magyar Királyi Egyetem betűivel.
- V[értesy] M[iklós] (1980). „Az Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ”. *Könyvtáros* 30, 235–237.